

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

si in

Strat'a Mozariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii ramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

pre an. întregu 40 Lei n. . . 16 fl. v. a.
„ 6 lune . . . 20 „ „ „ = 8 „ „ „
„ 3 — . . . 10 „ „ „ = 4 „ „ „

Pentru Inscritiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taes'a timbrale pentru fiesce care publicatiune separatu. In Loculu deschisuu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costă 10 cr.

Scire electr. part. a „Feder.“

Data in Aiudu in 23 oct. la 2 ore dp. md.
Sosita in Pesta 24 „ „ 10 „ 20 min. a. md.

Șinodulu s'a închisu a séra. Cea mai depilna cointelegere. S'a enunțiatu necesitate congresului provinciale, pentru care s'a facutu lege electorale. Mireni 2 d'in 3 părți. Bucuria generale

Pentru ajutorarea nenorociteloru victime tofalene ale presiedintelu tablei regesci d'in Tergulu-Muresiului, bar. Carolu Ap or

in urn'a provocarei facute prin DD. dr. Iosefu Hodosiu si Sigismundu Borlea, au conferitu urmatorii DD. d'in Zarandu: Dr. Iosefu Hodosiu 5 fl., Sigismundu Borlea 5 fl., Demitru Ionescu 1 fl., Amosu Francu 3 fl., Ionu Motiu 2 fl., Georgiu Secula 5 fl., S. Borha 1 fl., I. Francu 5 fl., Teodoru Popu 2 fl., Leone Picciu 1 fl., Silviu Boeriu (? 1 fl., G. Bervits 1 fl., Iuliu Russu 1 fl., Demitru Popu 1 fl., G. Candrea 1 fl., Alesandru Indreiu 1 fl., George Danila 1 fl., A. Ciacianu 1 fl., Iancovicu ospetariu 1 fl., Michaelu Tooth 1 fl., A. Moldovanu 1 fl., G. Munteanu 1 fl. — Sum'a solvita si tramisa de a dreptulu la locul destinatiunei: 42 fl. v. a. *)

Prin Dlu Demitriu Varn'a, preutu in Lapusiu. Ungurescu, s'au adunatu urmatoriile oferte pentru nenorociti Tofaleni: Demitriu Varn'a preotu 1 fl. 25 cr., Georgiu Popu jun. invet. in Lapusiu-Rom. 1 fl., Teodoru Rosiu invet. la scol'a ppale d'in Lapusiu Ung. 1 fl., Basiliu Sinten invet. la scol'a ppale d'in Lapusiu ung. 1 fl., Toma Pertia economu in Libotinu 50 cr., Basiliu Iuga supravigilu finantiale 1 fl., Basiliu Criste notariu in Coruieni 1 fl., Georgiu Popu sen. not. in Lapusiu-Rom. 1 fl., Samuilu Cupsia protop. gr. or. in Cupsieni 50 cr. Sum'a 8 fl. 25 cr., portulu post. 25 cr., remanu 8 fl.

Martirii Slovaciloru, Romaniloru, Serbiloru si ai Ruteniloru.

Prin celebrarea memoriala a celoru trei-spre-diece generali revolutiunari, spendiurati la porunca lui Haynau in Aradu, magiarii au redeseptatu in poporele nemagiare d'in Ungaria nescie remiscintie forte seriose, cari se manifestéza intr'unu modu destulu de admoniatoriu si instructivu pentru Magiari. Noi amu datu locu in numerulu trecutu descrierei celebrarei unui martiru romanu, carea este una manifestatiune forte insemnata pentru a potè cunosce voint'a unui poporu, care forméza maiortatea populatiunei in Transilvania, si carea locuesce tienuturi estinse in Ungaria. Magiarii trebuie sè cunosca mai de-aprope si sè molcomésca dorintiele Romaniloru intr'unu modu consciintiosu. Ei cunoscu aceste dorintie, le si molcomescu, inse dorere, câ nu facu acést'a intr'unu modu consciintiosu si dreptu, si nu cu mediu-loce ratiunale si cu precautiune, câ-ci ei nu nesuescu sè se impace cu Romanii si sè-i cascade, ci ei voiescu sè-i sugrume si sè-i stirpesca prin terorismu desfrenatu, ca pre unii, cari periclitéza si amenintia cu perire domuirea magiara. Csebitu facia cu Romanii, magiarii voiescu a practisà una politica de nimicare.

Dar Sasi, Slovaci, Rutenii, Serbi si Croatii inca se afla in ace'a-si stimulatune ca si Romanii; si acést'a incordare iritata, in confinele militari inarmate si-a ajunsu gradulu supremu. Maiortatea populatiunei d'in terele coronei santului

Stefanu este revoltata aduncu contr'a violentei domniri magiare si nu essagerâmu, candu dîce-mu, câ acést'a incordare va aduce mai curendu séu mai tardîu catastrofe periculose pentru magiarismu. Nu sunt inimici ai magiariloru aceia, cari i admonicéza tragundu-li atentiunea asupr'a acestui periclu. Magiarii, in totu decursulu istoriei loru, nu s'au aflatu nice una data intr'una puse-tiune mai critica si mai periculosa de câtu in presinte, si mai alesu in presinte. Si pentru ce? pentru câ imbetati de nescie simtieminte inganfate si estravagante ale unei dominatiuni netiermurate si desfrenate, nu vedu câ acést'a dominatiune jace pre unu vulcanu, si nu audu, câ acestu vulcanu clocotesce in internulu séu.

Este perniciosu pentru magiari, câ ei, orbiti de negur'a nemarginitei loru vanitâti natiunali, nu vedu pre altii, decâtu pe ei insi-si, si-inchiduu ochii inaintea abisuriloru, de cari sunt incungurati, nu voiescu sè audia strigatele de mania si vactare ale poporeloru, ci voiescu sè le suprima si sugrume prin fortia si terorismu. Si pentru acé'a ei n'au auditu nice acea voce d'in Ungaria de susu, carea resunâ in „Zukunft“ cu ocaziunea „celebrarei martiriloru“ d'in Aradu. Noi privim acést'a voce de unu semnalu ponderosu pentru unu viitoriu plinu de ispite si nenorociri; acést'a voce pote servi spre invetiatura nu numai magiariloru, ci si germaniloru austriaci. Ea suna astu-feliu:

„Magiarii celebrara in 6 octobree a 20 a aniversare a celoru trei-spre-diece generali spendiurati in Aradu. Si natiunile nemagiare au simt'ulu umanu de a compatimè pre cei nenorociti. Dar' ea martori oculati ai infricosiateloru evenimente d'in Ungaria si Transilvania in decursulu aniloru 1848-9, cunoscundu tote referintiele poporeloru si tendintiele politice ale partiteloru ce s'au luptatu un'a cu alt'a, trebue sè luminâmu, si d'in punctu de vedere nemagiaru, aniversarea essecutiuniloru d'in Aradu si Pest'a.

Voi numiti martiri pre cei spendiurati in Aradu si intrebuintiati tota ocaziunea, spre a le celebra memori'a. Voi Magiariloru, si in acést'a sunteti poporul suveranu, chiaru si mortii vostri au la voi altu dreptu, decâtu mortii vasaliloru vostri. Déca n'ar' stâ lucrulu asiè, voi ati fi avutu atunci a vedè una multîme de celebrâri funebrale natiunali, cari v'aru fi pusu inaintea ochiloru totu sangele versatu alu nevinovatiloru si pre toti martirii furibundiloru vostri.

Natiunea slovaca aru fi deschisu firulu celebrarei martiriloru natiunali. Acei doi tineri nobili, Sulek si Holuby, ambi abidè de 20 de ani, cari n'au eugetatu nice chiaru in visu la vre-una crima, fure spendiurati in vér'a anului 1848 prin tribunalulu de sange alu Ungariei de susu, sub presiedint'a baronului Jesenák. Contribuirile curgu inca intre Slovaci pentru a radicâ acestoru doi tineri teologi unu monumentu pre locul unde gâdele i-a astupafu; dîcu, aceloru doi tineri a caroru crima principale a fostu, câ vorbiâu in limb'a slava si fantasâu despre „libertatea poporului loru“, si pre langa acést'a respectâu si regatulu. Slovaci aru fi celebratu bucuros diu'a acestoru martiri, inse — nu li a fostu iertatu.

In urm'a acestoru-a aru fi trebuitu sè se radice altare funebrale de la Dunarea de diosu incepundu, prin tota Transilvania pana la marginile extreme ale pamentulu sasescu.

Domnii comisari, si osebitu br. Vay, voià sè se curatiésca nu numai de Serbi, ci si de Romani si de Sasi. Cam 290 essecutiuni sunt meritulu Esce-lentiei sale, mai tardîu cancelariu aulicu ungurescu! Dar' voi popore vasale, nenorocite, voi Romaniloru, Serbiloru si Sasiloru, pent-u-ce n'ati celebratu si voi in vestmente de doliu a 20 a aniversare a martiriloru vostri? câ-ci adeveru dîcu, aveti cauza de a geli nu numai memori'a aceloru lupte si doreri, ci mai multu situatiunea presinte.

De câte ori a strigatu in lumea mare diurnalistic'a magiara si vienesa, câ Slovaci, Serbi, Romanii si Sasi sunt numai instruminte ale Camarillei si ale reactiunei! Adeveratu, câ aceste popore s'au grupatu nu numai in giurulu flamu-

rei loru natiunali, ci si in giurulu drapelului imperialu. Inse in locu de a-le insultâ cu mintiun'a, ca si candu aru fi urmatu orbesce ca nisce mercenari nemernici numai unei imboldiri straine, mai bine faceâti voi — voi rase dualistice suverane — déca dàti mana de ajutoriu acestoru popore de doue ori nefericite, inchinandu-ve inaintea unei asemene doreri infinite. Adeveratu, câ reactiunea na datu libertate liberaliloru séi aliati, ci i a intrebuintiatu intr'unu modu perfidu numai ca mediu-loce pentru ajungerea scopului séu, adoptandu inca in 1850 alternativ'a: séu vomu isbuti cu absolutismulu germanu, séu recurgemu la dualismu! Tote le faceâ, numai dreptate si egalitate pentru civii slavi si romani, nu: nu, pentru câ pre acesti-a i scoteâu meniti a portâ numai greutâtile si a plati darea mare si apesatoria. Vedeamu, inca in ver'a anului 1850, pre aristocratii magiari, plini de loialitate alergundu prin Viena, punendu tota vin'a de inalta tradare pre capetele emigrantiloru (intre cari si c. Andrassy) si propagandu fric'a de panslavismu.

Conducatori Slovaciloru si ai Serbiloru se pusera inca in acelu-a-si anu sub pad'ia politiei, si nemeritoriulu erou alu Croatiei, cu putieni ani dupa acé'a, mori de superare si desperatiune. Care este vin'a acestoru popore insultate, calumniata si parasite de voi, autocrati germani si mag'ari? de siguru nu este alt'a, decâtu câ nu si-au aperatu numai esistint'a loru natiunale, ci si drapelulu imperialu! Mai bine aru fi fostu ore sè fia luatuu si ei parte in 14 Aprile la Dobretînu? Atunci, firesce n'ati dîce: Croatii, Slovaci, Romanii si Sasi au fostu instrumentele Camarillei si ale reactiunei! Scutitu-i-ati fi voi inse in casulu acestu-a de impilarea cea fâra esemplu d'in partea minoritâti tierci? avutu-ati fi voi unu sentiu de compatimire celu putieniu pentru luptele loru de a-si salvâ viet'a spir'ituale, dupa cum se cuvine omeniloru cu simtieminte libere? Séu recunoscutu-ati fi voi prin unu cuventu chiaru, silintiele acestoru popore pentru a scapâ de perire? De siguru nu!

Cari popore au fostu asiè infamuu si amaru insielate, ca poporele d'in Ungaria si Transilvania? In anii 1848-9 se ucideâu ca tradatori prin tribunalulu de sange alu Magiariloru, de la 1850 pana 1860 erâu apesate de reactiune si insultate de magiari, cari se bucurâu d'in inima vedindu, câ li-se resplatesce ca la nescie rebeli. D'in 1860 pana 1867 fure portate in sususi in diosu; in Viena lucrâu pentru a le cascade, ca sè tramita deputati la senatulu imperialu, — in Pest'a lucrâu in contr'a tramiterii! In fine in 1867 fure date prada cu voia fâra voia! Acum de trei ani de dîle sunt calcati cu pitorele, apesati si — justificati in modu succesivu! Neoplant'a si-are comisariulu séu „regescu“, — Mercurea procesulu séu de „inalta tradare“, societatea „Matic'a“ d'in San-Martinu este sub asediulu militaru! Zagrabia are pre Rauch (Banulu), si confinieloru militari nu le este iertatu nice chiaru a se rogâ câtra imperatulu. Acést'a este istoria patimelor de 20 ani, ale Sasiloru, Romaniloru, Serbiloru, Slovaciloru si Ruteniloru!

Sè ne intrebâmu inse in fine: cine porta vin'a pentru mortea celoru trei-spre-diece martiri d'in Aradu? Cine a datu ore ansa acelei catastrofe? Voi insi-ve, voi magiariloru cu politic'a vostra, voi cu poft'a vostra de domnire portati vin'a pentru spendiurarea atâtoru fii ai vostri séu cetatieni ai Ungariei! Déca ar' fi fostu politic'a vostra mai intielepta si mai drépta, n'aru fi eruptu nice resbelulu civilu, nice armat'a imperiala n'aru fi devenitu in acele incurcature, cari, dupa meritat'a vostra cadere, au adusu atâte victime sangerose, ca cele de la Aradu si Pest'a. Voi ati produsu resbelulu, prin elu ati provocatu reactiunea, prin elu ati aruncatu natiunile in braciile acestui-a, si astu-feliu ati casiu-natu tote urmârile invingerci acestui reactiuni. Nice Germanii, nice Boemii séu Polonii, nice acele popore subjugate de voi nu porta pre consciint'a loru diu'a de 6 octobree d'in 1849, ci numai voi si inderetnici'a vostra. Forte dreptu v'a spusu-o acum de curendu unu organu germanu si unulu

*) Ofertele in favorea Tofaleniloru sunt a se tramite de acum in ainte de a dreptulu la comitetulu infiintiatu spre acestu scopu (vedi Nr. 117. „Fed.“)

slovacu: „Magiarii nu au a se teme de nimeni decât de ei însiși!“ Aici vine înse, fără voia, înțelegerea: mai este oare încă cu potința unu alu doilea 6 octobru? După cum stau lucrurile în momentele de față, nu putem dice nice da nice ba. Dar' totu-si vomu da cursu liberu impressiunilor, ce le a facutu asupra nostra în timpul d'in urma caletori'a nostra de mai multe lunc prin Ungari'a. Noi aflaramu stimulatuncea poporeloru dominate de magiari atatu de încordata, încatu nice în 1848 nu ni s'a parutu mai inversiunata! Cu tota antipati'a contr'a Vienei si cu totu necasulu, ce lu pastreza în pepulu loru aceste popore adencu violate, câtra acêsta resiedintia nemultiunitoria si fără inima, totu-si situatiunea este astu-feliu, încatu numai unu cuventu, numai unu apelu aru trebui pentru aperiarea imperiului în contr'a unei stârde de violintia d'in ce în ce mai nesuportabile; pre langa acea unu elaciciu sêu unu Cnicianu — si atunci ve garantâmu, magiariloru, câ dupa trei ani de binefaceri ai domniei vostre, poporele mai bine se voru aruncâ înca una data în braciile reactiunei, decâtu sê péra de buna voia, între libe-alele îmbracisâri ale liberalului vostru Andrasu.

Voi ati esplotatû si pre celu d'in urma 6 Octobru pentru remonstratiuni în contr'a Austriei, în contr'a Germaniloru si a despotismului loru, dupa acêsa spre gelirea suferintelor vostre de 300 ani. Pentru ce sê nu ve spunemu si noi odata d'in partea nostra verde si curatu: câ voi aveti de-a multumî austriei, ma chiaru nemtiloru, mai multu decâtu imperiulu voue; câ 6 octobru n'a fostu opulu „unni furibundu“, ci alu politicei vostre „turbate“, câ voi ca învingutori sêu ca domni provisori nati manuatu sabi'a în Transilvani'a si Ungari'a nice cu unu firu de peru mai omenesce decâtu — omulu cu mustetiele lungu. Pote câ sond'a vostra a casiuatu doreri în Vien'a în ranele d'in 1848-49. Sond'a nostra în Pest'a trebe înse sê produca doreri si mai profunde. Acestu-a este sensulu vechiului proverbu: „Istori'a lumii este tribunalulu lumii.“

(Reform.)

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia dela 25 octobru.

Se deschide la 10 ore. Sala si galeriile sunt pline. După autenticarea procesului verbalu d'in siedintia trecuta, presedintele spune, câ Majestatea Sa pleca adi la 6 ore dp. media-di câtra orientu, unde cestiuni de mari interese se afla impletisite ca într'unu nodu magicu, de la a carui-a fericita deslegare depinde venitorulu mai seninu alu acestei pârti a continentului europénu, învecinat cu patri'a nostra. Deci d-lui crede, câ exprime sentimentulu întregi camerei, dorindu, ca ceriulu sê scutêca de ori ce calamitate pre monarcu în caletori'a sa, si sê lu readuca în pace în mediu-loculu poporeloru sale. (Strigari: Sê traêscal!) — Acêsta dorintia se noteza si în procesulu verbalu.

Ios. Madarasz postesce a se exprime în procesulu verbalu, câ, în state constitutiunale, atari caletorie respective conveniri ale monarciloru sunt a se insinua înainte factoriloru competinti si în lini'a prima camerei reprezentantiloru, pentru a fi luate la una desbatere aduneca; caletori'a monarcului nu se mai pote lua sub discussiune; dorese înse, ca, celu puticnu, acêsta caletoria sê produca urmâri bune nu numai pentru monarci ci si mai vertosu pentru popore. — Se primesce.

Presedintele anuncia apoi scrisorile intrate la biurou; între aceste petitiunea comitatului Cetâ-

tii de-Balta pentru modificarea legale a juramentului militaru si pentru înfiintarea unui tribunalu în Santu Martinu (în Transilvani'a). Se tramitu comisiunei de petitiuni.

Nou-alesulu deputatu alu cercului Dabas si-presinta credentiunala, carea se transmite comisiunei permanente pentru verificatiuni.

Mai multi deputati susternu petitiuni diferite; între aceste petitiunea mai multoru cetatieni d'in Vesprimu, cari ceru stergerea pedepsei trupesci si introducerea libertatii confessionali. Tote se tramitu comisiunei pentru petitiuni.

Sandra Csiky interpeléza pre ministrulu instrutiunei publice, câ are scire despre abuzurile si nedreptatile comise de preutime, arcieppu si de organele acestoru-a în detrimentulu scoleloru d'in Agria, — si cere vindecare.

Ernestu Simonyi îndrepta una interpelatiune câtra ministrulu de comunicatiune, d'icundu: Constitutiunalismulu pretinde, ca sê nu se impuna tierci sarcine nevote de camera tierci. Este cunoscutu, câ s'au înfiintiatu mai multe întreprinderi de navigatiune si linie ferate, fără consentimentulu dietei. Atari sunt: cladierea linielor ferate de statu, de langa Tis'a si cea sudica, si societatea danubiana de navigatiune. Este aplecatu Dlu ministru sê substérna camerei tote actele relative la abaterile societâtiloru întreprinditorie, comise contr'a contractelor si regulamintelor în vigore?

Usoru Matyas interpeléza pre ministrulu justitiei în cestiunea versarei de sange, întemplata cu ocaziunea alegerei de deputatu d'in Szent-Lôrincz, si anume, pentru ce sunt puse pre pitioru liberu organele administratiunali, factorii versarei de sange, condamnati prin sentintia judecatorêca; pentru ce se ierta acelor organe a functiunâ si asta-di cu armele, cari le au fostu întinat cu sangele onestiloru si paciniciloru alegatori?

Min. just. Horvath n'are scire despre casulu desfasuratu de d-lu interpelante. De almentre elu nu se tiene chiamatu a se amestecâ în modulu executiunei sentintiei tribunaleloru.

Ministr. Horvath raspunde apoi la interpelatiunea facuta încu asta-vêra de Albertu Németh în cestiunea comisariatului regescu d'in cottulu Hevesiu, si sustiene, câ procederea guvernului facia cu îllevesianii a fostu conforma legiloru.

Al. Németh spune, într'unu modu câtu se pote mai glumeti, câ nu este multumitu cu responsulu. Min. Andrássy încu începe a face la glume, si estu-modu discussiunea se termina între risetele camerei.

Recrutarea magiara.

Beiusiu, în luna lui Brumarelu

Dilele de reerutare, petrecute de surendu în vederea nostra, ni resuna si asta-di în audi; si nici câ este mirare: asentare mai doioasa nu s'a potutu întempla în Ungari'a nici candu ni steteau capcanii (tatarii) în coste; câ ci pre candu guvernulu nemtieseu de la 60—66 deveni ne potintiosu, feciorii se insorau în ruptulu capului, ca acum sê si lase copiii în vetra, cu nevasta superata. În lumea nemtiului, celu puticnu preotii santiti si studentii emininti erau scutiti de la mi-

„Barbati cari sê se ocupe mai cu de-adinsulu cu originile si istoria romaniloru, scol'a grecêca nu potea sê produca. De aici vine, câ pravila lui Mateiu Basarabu era mai cunoscuta ardeleniloru, de câtu munteniloru, si câ pe candu Blasianii posedeau câtra finea seclului trecutu, afara de Mironu Costinu si alti cronicari, pana si croniculu lui Cantemiru, Iasianii de abie lu cunoscura pe la 1835, candu apoi lu si tiparira dupa manuscrisulu d'in Petroburgu.

„D'între grecii stabiliti în tiera, încu de abie aflâmu vr'o trei-patru insi, ca fratii Tunusli, Philippid, Photino, ocupandu-se cu istoria tierci.

„Astfelu, istoria si statistic'a romana ajunsera pre manile unoru nemti, sasi, unguri, ca Sulzer, Raichevich, Gebhardi, Engel, Wolf si altii.

„Sê amintimu si doui trei meso-romani d'in acêsta epoca, patrioti invetiati, ca protopopulu d'in Moscopoli Teodoru Cavallioti; Const. Hagdi Cehani, toti d'in Moscopoli; apoi Danielu, autorulu unui dictionariu greco-modernu, meso-romanu, bulgaru si albanesu, tiparitu în Vien'a la 1802; Dr. Rosa, autorulu cercetariloru despre romanii de d'incolo de Dunare; Boiagi s. a.

„Êta dara în acêsta mare epoca romani însemnati în tote partile Daciei lui Traianu si a lui Aurelianu.

„Lucru demnu de însemnatu, romanii cei mai asu-

litia, pana cându acum, în er'a ungurêca, nu se mai crutia nimenc, toti suntemu militari de linia ori aperiatori, paditori de patria. Apoi pre bine, lasa sê simu, noi încu asiè vremu, numai câ ar' fi mai ratiunabilu, mai cu dreptu si mai naturalu, caguvernulu ungurescu sê ne asenteze mai antâu pre toti sub flamura egalitatii nationale, sê ne redê drepturile rapite, drepturile individualitatii politice ale poporulu romanu; cu alte cuvinte, guvernulu mai antâu în sê ne asenteze animile, si numai atunci sê ne înarmeze bratulu, câ-ci ferulu si cataramele sunt reei de la natura, de nu le încaldiesce vapai'a animei. Magiarii nu au decâtu sê caute la Solferino si Sadov'a, si se voru convinge, câ poporele nu mai sunt turme ne cuventatorie.

Sê vedemu înse cursulu asentarei pentru cerculu Beiusiului.

La 21 Viniceriu, de manetia, domni cari asteptau de alta data sê le între sorele în casa, sê starnira cu cantece doiose, si cantecele le cantau fetiori mandri însemnati d'in sinulu Bihoriului. Între fetiori vedeam si câte una nevasta juna, dar' cu atatu mai multi barbati si mosi bestrani, pentru câ asentarea s'a începutu cu reclamaru, ori mai bine, cum dice poporulu, cu lacremare. Si apoi poporulu dice bine de minune; câ-ci nu e ore lacremare adeverata, candu câte una familia nenorocita, câte unu mosneagu ori una veduva reclama, lacremare în desiertu, dupa alu doilea sêu alu treilea baietu alu sêu, d'icundu d'in adunculu animei Lasati-ne celu puticnu pre unulu d'in trei, ca sê ne ocrotêca la betranetie. Acâ ti-vinu în minte chiar' si preste voia dilele imperatului Darius, care asemine a culesu ostire multa ca nasipulu marei, si care fiindu rogatu de betranulu Ebasu, ca sê-i lase d'între trei fetiori cei are la armata celu puticnu pre unulu ca sê-i fia spre scutire, imperatulu i respunde: Da, bine, tii lasu pre totii trei; si i-au belitu pre toti de vii, sê nu mai aiba voia si alti bestrani sê reclameze, oi sê se sare cu lacremarea.

Dupa reclamare a urmatu recrutarea. Se asentara 260 fetiori la linia, si 160 la honvedii; si apoi, sê ne însemnâmu bine, contingentulu întregu este românescu, abie vei aflâ în elu preserati 20—25 neromani. Vedi bine, candu este vorba de tributulu celu mai scumpu alu sangelui, romanii trebe sê stê în turme si candu e vorba sê ne împartesim fratices în drepturi, românulu trebe sê remana în d'eretru. Tote reclamâriile nostre juste sunt înzedaru, apesarea devine d'in ce în ce mai grea. *Aut petis aut urges, ruiturum Sisyphæ, saxum.*

Ad vocem asentare. De voia de nevoia, junimea romana este asentata, „eu grosulu“, junimea nu numai de rendu, vonicii poporului, ci parte mare si d'in junimea studiosa si d'in inteligentia juna (preotii santiti, teologi, invetiatori, s. a.), dar' daca e asiè, sê simu celu puticnu vieni, erâmu sê d'icemu întiepti ca sierpii: sê ne yirinu în tote pârtile, nu ea si pana acumu mai eu totii la pedestrimu; sê ne înrolâmu înse, mai alesu potendu face, la artileria. În dilele moderne resbelulu tiene doue septemane, batalia 20 minute, si artileria buna decide. Apoi fia care eu ce a capetatu, o tulesce la ale sale. Aes-

priti, cei de sub jugulu ungurescu în Transilvani'a si Banatu, si cei de sub urgisitul despotismu alu ierarciei greocesii în Macedoni'a, au produsu literatii cei mai illustri.

Acesti romani luminati au atinsu tote ideele romanismului. Pe la 1795 se formase în Transilvani'a pana si planulu întemeierii unei societati filosofesce a nemului românescu. Asta societate avea sê se ocupe cu tote stiintiele, si în deosebi cu istoria romaniloru d'in Principatu; ea se pusese în relatiune directa cu Bucurescii.

„Asiè dara nici onorea ideei unei societati literarie a toti romanii, nu ni o lasara noue, acesti mari literati si de parte vedietori romani de la finea seclului trecutu. Ide'a a fostu mare, dara inimicii progresului romanu destulu de tari spre a o sugrumâ îndata în nascerea sa. Sê simu noi mai ferici!

„A face biografi'a atâtoru romani nemuritori, ar' fi o lucrare demna de dvostra, dara prea grea pentru mine, si prea întinsa pentru solemnitatea de asta-di.

„Amu alesu unulu d'in toti, a carui vietia mi s'a parutu mai instructiva, si ale carni lucrâri resumu ideele nu numai ale celorlalti romani de atunci, dara potu dice ale romanismului pentru totu-de-un'a.

„Dati mi voia a vorbi de vietia si ideele lui George Sincaiu,

„Unu scurtu extractu d'intr'unu studiu mai lungu.“

BOISIORA.

Societatea Academica Romana.

Siedintia publica d'n 14. sept. 1869.

(Urmare.)*

„În Moldavi'a sê însemnâmu pre metropolitulu Iacobu II. Stamate, ardelenu de nascere, carele împreuna cu logofetulu sêu Gligorasiu, se ocupâ cu chronologi'a Domniloru si a metropolitiloru Moldaviei; combatea sistem'a cea tempitoria a greciloru d'in scolele de la Iasi, si staruiea pentru invetiarea limbei latine „trebuitoria si spre îndreptarea si împodobirea limbei moldovenesce.“

„Amphiloche episcopulu de Hotinu, care pre la 1795 scrie despre originea romana a palmei domnesce d'in Moldavi'a.

„Metropolitulu Beniaminu, urmatorulu lui Iacobu, contimpuranulu lui Vulcanu, mecenatu ca si acestu-a alu literelor romane; multime de carti besericesce si altele se tiparira sub d'insulu.

„Nepotendu-i numera pre toti, sê închiâmu cu vorniculu Beldimanu, carele în Tragedia sa resume gemetulu înabusitu de unu seculu alu romaniloru d'in Moldavi'a.

*) A se vedd nr. 116 si 117.

te-a le dăcem în general; era în deș. bi ne conduce natur'a lucrului: copilul de munte este nascut pedestrasu, voinicul de la câmpia, se fia calaretu, fetiorii de pre la riuri, marinari, si d'între toti cei mai sprinteni, artileristi; era pre Maramuresieni, potendu face, pre toti mi-asiu asenta de pretoriani (la garda).*) Celelalte întreprinse.

Voiu mai spune ce va, în fine, despre caus'a sedrii pentru Beiusiu. Dupa miscările de alegeri s'a fostu formatu numai decatu una reprezentatiune în caus'a infiintării acestei sedrii la comitat. Si apoi ce s'a întimplatu cu rogarea unui cercu întinsu de 80 mii suflete? S'a amenatu de pre una sedintia pre alt'a. Asiè patieseu Romanii cu tote dorintiele lor. Pana candu ore?

Val. P.

D'în comitatulu Huniadorei.

(Adunarea d'în septembrie a. e. a consiliului scolaresteu si a comitatului cottense.)

Este bine si de folosu a pune totu de un'a în lumina d'icele acele fapte ale omenilor chiamati la conducerea si guvernarea poporeloru, care suntu de interesu nu numai pentru momentu ci si pentru viitoriu, fiindu că potu se fia de mare si multa instructiune.

Voiu incepe cu cele decurse în adunarea d'în 149, a consiliului scolaresteu, tîenuta în Dev'a, sub presiedintia D. inspectore scol. L. SzereMLEY.

Dupa deschiderea îndatenata, fâra de a se alege nctarii receruti, se dâ cetire legii scolare, ordinaratiilor si instructiunii ministeriale în limb'a magiara. Voiundu apoi a procede la altu obiectu, membrii romani pretindu cetirea actelor memorate si în limb'a romana. — D. Inspectoru provoca pre Romani, ca se nu faca politica si în acestu consiliu, d'în care tota politic'a trebuie se fia eschisa, si se nu îngrenneze chiamarea (auditi!) si activitatea consiliului, se întielege, „cu pertrăctările si consultările si în limb'a romana.“ Romanii stau inse întrepidi la pretensiunea lor si nu recedu. D. Inspectoru se moia în urma, si recunose dreptulu limbii romane, atâtu de odiosa natiunii celei cevaleresci.

Trecandu preste acestu faptu, D. Inspectoru pretinde de la membri depunerea juramentului prescriu în instructiunea ministeriale; membrii magiari — fâra vre-una scrupulu, engetandu pote numai la terendul ce li se largesce de a economisâ si în scola romana — se presinta gaf'a a lu depune, între acesti-a chiaru si paroculu si protop. rom. cat. d'în Hatiegu György I., carele nu numai ignoreza tota legea de instructiune, ci chiaru o combate cu tote poterile sale. Membrii romani se declara contra depunerii unui juramentu formalu si ne prevedutu prin lege. D. inspectoru nu considera tîenut'a barbatésea si argumentele temcinice ale Romaniloru, ci grabesce cu primirea juramentului de la membrii magiari si voiesce a constitui consiliulu numai d'în acesti-a, ba lu si declara de constituitu, rezervandu membriloru romani, ne aplecati la juramentu, numai votulu consultiativu. Membrii romani protestéza contra acestei procederi ne legale. Lucrulu se modifica apoi intru-acelu, ca D. inspectoru se faca ministeriului de cultu aretare despre acestu incidentu, si se i cêra inviarea ulterioara; era Romanii si-retragu (minunatu! Red.) protestulu, si, alegundu-se notari — magiari si romani — pentru compunerea protocolului, sedintia se inchia.

*) Pentru ce? dora că sunt nobili? Căci considerandu potera ce o desvolta Maramuresianii în lupt'a de asta-di a Romaniloru, noi nu avem atâta încredere nece în potera lor fisica. Respectu poporului, noi nu voiimu a atinge decatu pre boerii „al otmányos“i de acolo.

Red.

II.

Oratorulu face biografia lui Sincaiu dupa documente pucinu séu de locu cunoscutu. Elu armareseca vicisitudinile vieticii lui d'în anu în anu.

Aréta, că Sincaiu s'a nascutu d'într'o vechia familia nobile d'în tier'a Fagarasiului, în satulu Samsiudu în Transilvania, séu la 1754, anulu întemeierii scoleloru d'în Blasiu séu la 1753, chiar' cu o suta de ani înainte de publicarea croniceii sale. Cum si-a începutu si urmatu invetiaturele, mai antâiu în cas'a parintesca si la Ariani, apoi la reformati, apoi la iesuitii d'în Clusiu si la piaristii d'în Bistritia. În etate de 20 ani intra în manastirea de la Blasiu, fu numitu profesoru, si pucinu dupa acest'a tramisu la Rom'a în colegiulu de propagand'a. Aici ajunsu a fi numitu custode alu biblioteceii acestui colegiu. Aici puse fundamentulu studiiloru sale istorice.

La 1779 se întorse la Vien'a, unde în anulu urmatoriu publicâ prim'a gramatica daco-romana, si acest'a cu litere latine; studiâ legile, cercetâ bibliotecile, si facu cunosciintia cu cei mai însemnati istorici ai tempului.

La 1782 fu numitu directoru alu scoleloru romane d'în Transilvania. Publica carti scolareste. Doi-spre-diece ani luera Sincaiu ca directoru — pro linguæ et gentis honore. 300 scóle romane infiintâ.

Nu potu se nu mentiunezu aci, că Dlu S. P., nu seiu, cu séu fâra voia a aberatu de la regula observata de cei-alti Rom., căci s'a scapatu a dice, că cetirea legii si a ordinaratiilor rusii în limb'a romana, ar' fi superflua

D'în adunarea comitatului cottense tîenuta în 15—17 sept. am a face cunoscutu urmatoriele fapte mai de mare însemnate. Dupa deschiderea sedintiei se cetoseu si publica — numai în limb'a magiara — legile si ordinaratiunile incurse. Protop. romanu Densusia nu pretinde cetirea si publicarea actelor a si în limb'a romana; dupa ore-care miscări de atitudine indignatoria d'în partea cavaleriloru, si dupa aluderea la pierderea tempului pretiosu d'în partea presidiului, — se concede totu si si publicarea în limb'a romanéseca; disei esprosu, ca „se concede“ pentrucâ, trebuie a se se, că, de si limb'a romana este declarata de oficiale si egalu îndreptatita cu cea magiara în acestu cottu, totu-si, Dnii cavaleri, la tote ocaziunile de congregare, se facu a nice nu se, de acest'a îndreptatire, ca si candu ar' fi, nu în Trannia, ci chiaru în Ungaria, si numai dupa ce Romanii i facu atenti la dreptulu limbii lor atunci numai se facu a-si aduce aminte, quasi ex bene voluntia, că mai sunt Romani în Transilvania.

Se publica apoi legea pentru conscrierea poporului, si unulu d'în membrii romani propuno, ca comitatulu, dandu espressionu parerei sale de reu pentru omissiunea rubricii de limba si natiunalitate, se adreseze ministeriului una reprezentatiune, pentru ca acestu-a se provoce tote jurisdicitiunile, ca se suscepă în tabelele de conscriptiune si rubric'a de limba si natiunalitate.

Propunerea acest'a se pirtinesce de toti Romanii, si cu osebite o apera DD. Petu si J. Pipsiu; magiarii si osebitu presidiulu o combatu d'în motivulu, că nu e prevediuta prin lege, finitulu acestei discussiuni lu în coroneza romanulu Br. Vasile Nopcea, care, cu unu tonu afectatu de despretuire, dice, că propunerea d'în cestune si tota discutunea, e unu lucru fâra de nice o însemnate, va se dica, de nemica; pretinde a se trece la altu obiectu; ce apoi se si fece cu acea observatiune a presidiului, că cei interesati pentru numerarea poporului dupa timbe ori natiunalitati, se petitiuneze osebitu la dieta; si, ce este mai multu, stapanii momentului nu concessera nece a se luâ în protocolu ce-va notitia despre acestu incidentu.

În dia'a a dou'a venindu pre scena caus'a celebra a v-comit. suspendatu L. Olteanu, acusat cu defraudare de bani publici, comisiunea esmisa de comitetu pentru investigare, fiindu acum chiamata a-si face raportulu si a-si dâ opiniunea, pre langa tote sioaviturele gremialistiloru cu satelittii lor, declara pre Olteanu de nevinovat, si partea majora a membriloru cottului manifesta complacerea sa la acest'a declaratiune. — Ce facu acum gremialistii? ei propunu prin oracululu presidiului, ca comitatulu se nu decida inea finalu în asta causa, ci se se mai susterna odata ministeriului, de unde se tramisese spre incurare si de cedere; — dictum factum et deliberatum! gremialistii, spriginiti de cet'a satelittiloru lor, si-ajungu scopulu si de asta data, si sentintia se amôna pana la alta congregare.

Mai am se spunu, că en ocaziunea acest'a Dlu baronu Vasile Nopcea se especturâ în contra Dlu Olteanu cu nise espressioni triviale, cari numai în limb'a pinteniloru se potu pronuncia; toti cei cu sentieminte oneste s'au scandalisatu de cuvintele nobilului baronu, si totu-si presidiulu a fostu destulu de nepasatoriu facia cu demnitatea sa si a comitatului, si n'a îndrumatu la ordine pre baronu, carui-a nu i a fostu rusine a repeti cu tonu înaltu nespetelele sale especturatiuni, firesce, ca scandalulu se fia mai completu. Éta conduit'a omeniloru de la acestu guvern

comitatense, ca nu este altu-cc, de câtu espressionea pasiuniloru personali. Tocmai este unu anu, de candu unu asemene scandalu a mai avutu locu în adunarea acestui comitatu, candu chiaru si epitetulu de „talharu“ s'a întrebuintiatu.

Candu demnitatea morala a unei corporatiuni se pune la atâta proba de scandalisare, d'în partea omeniloru conjurati intereselor egoistice, ambitiunii si domnatiunii personale; candu capulu unui cottu n'are curagiulu de a pasi cu energi'a receruta contra abusului si pentru aperia demnitatii sale si a corporatiunii cu care guvernéza, ei singuru se lasa a fi condusu de pasiuni si de ambitiunile unor particulari, egoisti incarnati, crediu, că sub unu guvernulu ca acestu-a, onorea si demnitatea nu-ti este sigura nece pre momentu; mane, poimane, la una alta congregatiune, te poti tredi timbratu cu unu epitetu d'între cele mai infame. Asiè stâmu noi sub tutel'a maiei libere a sistemii ostrungure.

Inea un'a. Corifeii magiariloru stangaci nu si-prê batu capulu cu trebele cottatense. Daca unii romani n'aru amblâ cu doi bani în trei punge, ei ne amu un totu sub stendardulu causeru nostre natiionali cottatense, amu secerâ mai multu respectu în intru si în afara.

Coresp.

Acte judiciale în caus'a Tofaleniloru esposesiunati.

Motivele sentinticii condemnatorie pronunciatu de forulu I. în procesulu urbarialu alu Tofaleniloru.

(Fine.)

Nece patent'a memorata nece alta lege nu contine vre-una presumtiune juridica cu întielesulu că, în casuri dubie, posesiunea ar' fi data usufructuariului în modu conventionalu, pre unu tempu nedeterminatu si fâra de rezervarea dreptului de retractare, pana ce d'în contra, banii determinati de arenda si conditiunea rechiamarii proprietatii sunt una consecintia naturalu a usufructului si a dreptului de proprietate. Chiaru si incattii recunoseu în aperia lor, că actorele si-a comassatu întreaga posesiunea sa în 1841 séu în 1842; că en ocaziune elu a stramatatu posesiunea incattiloru, immultindu séu reducundu prin schimburi de funduri, pamenturi întrege, asiè că prestatiunile de mai înainte inea s'au immultitu séu s'au redusu; a infiintiatu posesiuni cu totulu noue si prin tote aceste procederi a produsu nise schimbări atâtu de mari, în câtu asta-di ar' fi cu nepotintia a cunosece si a restitui raporturile posesiunii d'în 1819 precum si cele ce au sustatu pana la efectuarea comassatiunii. — Prin aceste stramatări, raporturile anteriori de dreptu, cari pote n'au fostu destulu de determinate, au luat si au trebuitu se iee, naturalminte, conformu vointicii actorelui, una forma mai determinata, căci dreptulu lui de proprietate n'a potutu fi împedecat atunci, facia cu usufructuarii, decatu prin conditiunile conventionale séu prin renunciarea de diurnitate de anu. Afirmatiunea actorelui este de sine verosimila, că adeca prin efectuarea comassatiunii, dovedindu-si intentiunea de a regula raporturile de posesiune, elu a doritu a aduce în ordine totodata si raporturile de dreptu a le incattiloru, si asiè cu acea ocaziune elu a determinatu, a desbinatu nu numai cantitatea posesiunii ce aveâ a se dâ pentru prestatiuni, ci a redusu chiaru si servitiulu la anumite zile si tempulu usufructului la unu anumitu tempu. Acest'a verosimilitate este spriginita si prin ace'a, că martorulu Iosifu Gazda descopere prin juramentu, că în acelu tempu actorele a declarat, respective a ordonat a se inchia contracte cu servitorii, era martorulu Stefanu Ilyés dovedesce, că la curtea actorelui era datina comunu, ca posesiunea se se dâ pre langa conventiuni; aceste conventiuni erau de comunu valide pentru unu anu si se rein-

La 1784 se lasa de calugaria. Popa nu se facu nici odata, „ca celu ce cunoseca naravurile popesei.“

Intr'aceu cu începutulu anului 1790, Iosifu II. e constrinsu a revoca reformele mari ce introdusesce, si preste pucinu more marele imperatu, „sub care, dice Sincaiu, înflorindu multu poteâ.“

De aici înainte începu persecutiunile asup'r'a lui Sincaiu.

D. Papiu dice:

„Pre candu revolutiunea cea mare, la apusu, restornâ sistem'a milenaria a trecutului si proclamâ principiele libertatii si egalitatiei omenesci, în Austria si mai alesu în Ungaria si Transilvania dupa moartea lui Iosifu, reformele lui cele cadute provocasera o reactiune încordata, aristocratica si feudale. Ungurii, natiune aristocratica, care în nici unu casu nu poteâ se simpatizeze cu o revolutiune democratica, cereau cu inversiunare restabilirea constitutiunii lor feudale, ce era se o sferme de totu Iosifu imperatu. În tota Ungaria si Transilvania nu se ivi între unguri unu singuru apostolu alu dreptului egalu, dice unguru Kőváry. Revolutiunea franceza, constata acestu unguru, nu gasi simpatie decatu la romanii Transilvaniei. Acesti a petrunsi de principiele lui Iosifu si ale revolutiunii se presenta la an. 1791 înainte imperatului si a dietei d'în Clusiu, cu acelu faimosu si pururea neuitatu actu alu natiunii romane, prin care pretindu

restabilirea romaniloru, vechiloru coloni ai lui Traianu, în usulu tuturor drepturiloru nationali, de o potruva cu celelalte natiuni ale tierii, invocandu, ei singuri în resaritulu Europei, drepturile omului si ale cetatanului: pura et simplicia tum hominis tum civis jura.“

„Ungurii si nemtii, cu poteri unite si cu violentia respinsera aceste cereri.“

„Eder istoriculu se insarcina a le critica si combatu.“

„Sincaiu respunse prin o anticritica energica, care nu o potu tipari.“

„Reactiunea ungeresca ce urma dupa moartea lui Iosifu, nu poteâ se nu lovésca si pre Sincaiu.“

„Inimicii scoleloru nationali si ai lui devenira d'în ce în ce mai eutezatori. Ei nascocira asup'r'a lucruri grave ce poteâ se lu perdia, acusanu-lu de principie resturnatorie, de turburatori alu ordinei publice.“

Aici oratorulu aréta cum Sincaiu fu datu în judecata si arestatu în Aiudu, si cum fu scosu d'în postulu de directoru alu scoleloru. Dara preste pucinu fu eliberatu, nepotendu se nimicu probâ în contra lui.

(Va urmâ).

Multiamita publica.

noiau tacite d'in anu in anu; insu-si martorul a fostu de fatia candu actorele au inchiatu verbalmente asemenea conventiuni, ba a chiaru vedutu la unii d'entre incatti asemenea conventiuni literali, inse nu scie numi cu numele pre incattii contractanti nece pre auctorii lor in modu determinatu, si in intielesulu §§-loru 105 si 110 d'in procedur'a civila, acesta verosimilitudine devine mai multu decatu semi-proba prin impregiurarea, ca unii d'entre incatti, respective d'entre auctorii lor au recunoscutu in 6 octobre 1855 inaintea comisiunii esmisa prin oficiulu cercualu c. r. de Muresiu-Osiorheiu pentru pertratarea acestei afaceri pre calea politica, ca nu numai ei insi-si ci si alti usufructuari ai posesiunii actorelui au primitu posesiunile lor, cu ocaziunea commassatiunei, pre langa conventiuni, cari se poteau revoca in fia-care anu si cari de atunci incoace s'au reinnoitu tacite d'in anu in anu.

Inse tote aceste impregiurari, cari se spriginescu un'a pre alt'a intr'unu modu congruentu si sunt in catuva dovedite, nu potu produce una proba deplina, ca-cu martorii mentionati nu dovedescu, ce se atinge de incatti, cu una punctualitate si certitudine deplina, ei dovedescu mai multu in genere, era recunoscerea d'inaintea oficiului nu s'a intemplat d'in partea totoruru incattiloru, respective auctoriilor lor ci numai d'in partea catoru-va (partea mai mica), acea ce nu pote ave putere probatoria cu privire la cei-a-alti; deci, in intielesulu §§-loru 270 si 271 ai Procedurei civili, actorulu fu avisatu la juramentulu supletoriu; ca-cu vointia ambeloru partite litiganti este, ca toti incattii se fia judecati dupa acele-si puncte de vedere, prin urmare cu totii pre bazea probatiunei legali.

Prin depunerea acestui juramentu se dovedescu ca, in intielesulu conventiuniloru in vigore pana la 1848, avendu actorulu dreptulu de revocare (vedi §. 18 alu patentei), incattii nu sunt indreptatiti la rescumperarea si asié nece la detentiunea ulterioare a obiectului procesualu, de unde urmeza naturalmente obligatiunea rentorecei posesiunii (vedi §. 100 alu Procedurei civili), ba urmeza inca obligatiunea incattiloru ca, conformu recunoscerei lor, prescrieloru patentei memorate si petitiului actorului (vedi §. 299 alu Procedurei civili, §§. 18-27 ai patentei imperatesci si punctulu sub e alu §-lui 24), se solveasca prestatiunile in restantia deplina de la 1850, dupa una legalisatiune ce are a se midi-loci pre cale administrativa (vedi ordinatiunea imperat. de la 4 dicemvre 1858).

Inse fiindu ca actorele nu nega, ca incattii, respective auctorii lor au fostu de la 1819/20 si pana la 1848 in continu'a posesiune a obiectului procesuale, ca ei dorinti'a ambeloru partite este, ca status quo se servesca de cinosura fara de nici una privire la raporturile posesiunii d'in 1819/20, si fiindu ca actorele recunosc pre deplinu si acea, ca incattii, respective auctorii lor au solvitu inca inainte de 1848 dare de pamentu pentru obiectulu procesualu, prin refusarea depunerei juramentului s'ar considerà de probatu ca, nefindu stipulata prin domnulu seu proprietariulu pamentulu conditiunea retractarei, in intielesulu §§-loru combinati 5, 3, 18 si 28 ai patentei imperatesci memorate, dupa raporturile lor de posesiune si dreptu, incattii au dreptulu de rescumperare, a careia chias este atatu punctulu c, § 24, alu patentei mentionate catu si, in intielesulu §-lui 25, prestatiunile fia-carui incattu, specificate in sentintia; inse chiaru si in acestu casu, incattii sunt obligati, conformu art. 18 si §§-loru ultimi ai art. 27 d'in patent'a numita, a rentorece, dupa prescriese §-lui 24, prestatiunile in restantia de la 1850, si, pana la rescumperarea definitiva, seu a-si continuà servitiile seu a le rescumperà (reluiren).

Esceptiunile si dovedile incattiloru contra prestatiuniloru restanti nu potu fi luate in consideratiune, ca-cu de si in 1848 ei aru fi fostu declarati cum-va de liberi si scutiti de prestatiunile ulterioare prin plenipotentiarulu actorelui, inse considerandu, ca abrogarea urbarialitatii s'a enunsiatu in 1848 numai in principiu si considerandu ca patent'a imperatesca relativa la regularea mai de aproape a acestei urbarialitatii s'a emis mai tardu, a nune numai in 21 iuniu 1854, inainte de acestu normativu d'in urma, nece proprietarii nece urbarialistii n'au potutu se-si cunosca pretensiunile, respective obligatiunile lor; de altmintre-a actorulu si-a inceputu procesulu seu pentru implenirea, respective rentorecerea prestatiuniloru inca la 1852 pre cale politica si, d'in caus'a traganarei incattiloru, l'a continuatu pana in 1859, candu ambele partite litiganti fure indreptate, prin inaltulu ministeriu de interne, la tribunalele urbariali.

Spesele procesuali s'au nimicitu in modu reciprocu conformu §. 177 alu instructiunei pentru legea urbariale. Muresiu-Osiorheiu, 4. octobre 1862

Gáál, m. p.

Bakcsy, m. p.

Autenticitatea copiei se adeveresce prin oficiulu de speditura alu tribunalului regescu urbarialu.

Muresiu-Osiorheiu, 15. octobre 1869.

(L. S.)

Melchioru Veress, m. p.

Comun'a nostra Siantiu in ver'a anului acestuia s'au apucatu a mari si reparà beserie'a vechia, spre care scopu a avutu lipsa de una suma bunisiora de bani. Intre cei ce au oferitu de buna voia cate ce-va pentru acoperirea aceloru spese, loculu d'antãiu lu ocupa pre demnulu propopu on. d'in Rodn'a, venerabilulu barbatu Clemente Lupsiain, carele a binevoitu a ne donà 50 fl. v. a. Acestu ajutoriu e cu atatu mai demnu de loculu primu cu catu ne-a venitu de la unu barbatu pre carele numai trecutulu lu lega de noi, fiindu in ante cu vr'o 15 ani ca pastoriu sufletescu in comun'a nostra dar' carele de presentu si de atunci in coce se afla in alta comuna de unde ne-aru fi potutu nità deca n'aru ave la inima cuvintele mantuatoriului Christosu: „Sè iubesci pre deapropele teu ca pre tine insu-ti“, — ceea ce a doveditu-o in fapta prin ajutoriulu mentiunatu pentru care i se aduce cea mai caldurosa multiamita publica.

Siantiu in 14 octobre 1869.

Leontinu Popu
curatoru primaru ca ratiunanto.

Romani'a.

Prè inaltiatulu Domnu alu Romaniloru a adresatu d-lui presiedinte alu consiliulu de ministri urmatori'a depesia telegrafica, data d'in Neuwied in 4 Octovre:

D-lui Presiedinte alu consiliulu de ministri.

Chiamatu prin sufragiulu natiunei romane de a presiede la destinatele ei, ingrigirea de a lucrà d'in tote fortele mele la desvoltarea si fericirea noiei mele patrie, a devenitu singurulu si uniculu scopu alu vietiei mele.

Candu amu primitu tronulu, care mi fu propusu de iubirea si increderea unui poporu intregu, nu mi-amu ascunsu ca gandirea intima, care a presidatu la aclamarea unanima a principelui strainu, a fostu acea de a vedè intemeiandu-se in Romani'a una dinastia statornica, care se fia scutita de fluctuatiunile politice la care tier'a potea fi espusa, precum si d'a se afla mai pre susu de rivalitatile si luptele partiteloru.

Déca despre acést'a asiú fi potutu pastrà in sufletulu meu cea mai mica indoielea, ca ar' fi disparutu inaintea manifestatiuniloru necontentitu repetite, si ale camereloru si ale mariloru corpuri ale Statului, si ale intregi tier'e in generalu, care n'a lasatu nici odata se tréca una ocaziune fara a mi aduce aminte acesta aspiratiune, totu atatu de ardentu catu si legitima a poporulu romanu.

Eu pururea amu tintitu de a satisfacè catu mai curendu acesta dorintia atatu de scumpa Romaniloru, si déca mi-a fostu cu neputintia de a o indeplini pana la asta ora, vin'a a fostu a impregiurãrilor, precumu si a graveloru ocupatiuni, cari au absorbitu antãii ani ai domniei mele.

Asta-di sum fericitu de a potè dà poporulu meu garantiile de ordine si de stabilitate, pe cari le reclama pentru viitorulu seu, vestindu-ve ca eu amu indeplinitu logodn'a mea cu principesa Elisabeta de Wied, nascuta in 29 decembre 1843.

Aducundu prin canalulu domniei-vostre acestu factu la cunoscintia tieriei, careia am consacratu esistintia mea intréga, antãia mea detoria este de a me adresà cu rugi câtra Atotu-Poterniculu pentru ca elu se potèga si se bine-cuvinteze Romani'a in nou'a era ce o conduce inainte, si se-mi dà e intieptiunea si fortele necesarie, spre a fèce fericirea sa.

Carol.

Logodn'a Inaltmei Sale Domnului Romaniloru s'a facutu in castelulu de Wied pre Rhin, langa Coblentia.

Viitori'a Domna a Romaniloru este fia principesei Mari'a de Wied si repausatulu principe Hermann de Wied. Famili'a princesei, suverana a supr'a principatulu de Wied pana la anulu 1806, este legata prin de aproape inrudire cu Curtiile Rusiei, Suediei, Olandei, Württembergului, etc.

Natiunea romana de pre acum se pote fèlicità de spre jun'a sa suverana, care se deosebescu totu atatu prin gratiele si blandetia sa, catu si prin nobletia animei sale; ea, prin virtutile sale, va se impreuna cu augustulu seu sociu, a realtia splendorea tronului Romaniei.

Inaltmea Sa Domnulu Romaniloru a adresatu Prè S. S. mitropolitulu primatu alu Romaniei urmatori'a depesia d'in Neuwied, cu dat'a de 6 Oct. curentu:

E m. S. mitropolitulu primatu alu Romaniei.

Placundu divinei provedintie a coronà in fine dorintia ce amu avutu de a gasi o socia demna de asociatu pentru inalt'a missiune ce mi amu propusu in iubita mea patria, me grabescu a rugà pe Prè Santia Vostra, precum si pe totu clerulu romanu, a inaltia rugi câtra celu a totu Potinte, pentru binecuvantarea acestei uniuni atatu de scumpa animei mele.

Carol.

Mai toti suveranii Europei au adresatu déjà Inaltmei Sale fèlicitãrile lor, pentru fericit'a sa logodna cu principesa Elisabeta.

(Dupa „Monitoru“)

VARIETATI.

** (Nenorocire si fapta nobila.) In 17 oct. a. c. foculu, escatu d'in nebagare de sama, au consumatu jumetate d'in comunitatea Siuncuiusulu de langa Beiusiu (locuitorii sunt de jumetate romani si de jumetate unguri). S. Sa Parintele Eppu gr. cat. de Oradea-M. Iosifu P. Selagianu miscatu de suferintiele bietiloru nefericiti si indemnatu de sentimentele sale cele parintesci au tramisu indata 400 fl. v. a. spre alinarea suferintieloru bietiloru nenorociti, si au dispu a li-se impartì bucate d'in granariile dominale.

** (Profesoru de desennu la gimnasiulu rom. de Beiusiu.) S. Sa Parintele Eppu Selagianu ca patronu alu acestui gimnasiu s'au ingrigitu, ca tenerimea studiosa de la acestu gimnasiu se pota invetià desennulu, si inca cu inceputulu cursului presinte scolasticu au tramisu unu profesor de desennu la Beiusiu. — Atatu acesta fapta nobila, catu si cea de mai susu, o inregistrãmu cu multa placere si multumire, descoperindu recunoscintia nostra S. Sale Parintelui Eppu, carele ca omu, ca crestinu este la inaltmea misiunii sale, o de am potè o dice acést'a despre Eppulu, politiculu, diplomatulu, adeca in privintia politico-natiunala si ierareica-besericesca; se sperãmu ca S. S. nu se va mai deslipi de poporenii sei nici intrè cauza de interesu vitalu pentru romani si beseriei lor. C. c.

** Am primitu in 23 oct. la 11 ore s'au urmatoriulu telegramu d'in Dev'a: Ieri s'a restauratu magistratulu opidulu Uniador'a. Alesii sunt: jude primaru si presiedinte la magistratu: Augustu Horsia; judecatori: Ionu Maximu si Georgiu Danila; referinte politica: Costinu Lucaciu; notari: Nicolau Ciuciu; perceptoru: Carolu Iergianu; comissariu de vigilia: Gregoriu Mátýásfi. — Salutãmu pre frãtii Uniadorenii.

** Dlu Ionu Badila fostu concepistu onor. in functiune la comisariatulu regescu in Transilvania, este numitu asesoru suplinte la tribunalulu urbariale d'in Tergulu-Muresiului.

Sciri electrice.

Florentia, 22. oct. „Ital. Corr.“ spinnu, ca principele Aosta va merge la Constantinopole, spie a esprime sultanulu multiamita pentiu solemn'a receptiune a marinei italiene.

Madridu, 22. oct. Leniscea este restituita deplinu pre intrega peninsula. Guvernulu a decisu a nu reorganisa gard'a poporale. Orense fu prinsu la fruntariile Portugaliei.

Cattaro, 22. oct. Trupele comandate de colonelulu Fischer avure in 20 l. c. conflictu cu rescolatii; esti d'in urma fure respinsi cu mare perdere; doi fetiori d'in trupele imperatesei fure vulnerati usioru.

Parisu, 23. oct. Raspail s'a dechiaratu intr'una scrisore, ca nu se va presintà in camera la 26 oct., si totu o-data provoca pre partea mai inteligente a locuitoriloru, ca se remana a casa in acea di.

Cattaro, 23. oct. Dupa una scire, pan'acuma inca neadeverita, insurgentii au facutu unu atacu de nopte contr'a fortaretiei Stanjevich. Lini'a telegrafica d'in Budu'a s'a stricatu; grigatorii ocupati cu repararea liniei fure atacati, rapinduli-se tote aparatele. Dupa cum se vorbescu, Budu'a e amenintata d'in partea insurgentiloru.

Responsu. Dlu dr. I. P. in Aradu: Binevoiti a ve adresa câtra Redactiunea foiei, in carea s'a publicatu ataculu. De almintre a responsulu este multu mai lungu si mai de putiena valore, de catu se pota ave locu in colonele diariului nostru.

Concursu.

Prin infintierea unei a trei-a scole in Varadia, comitatulu Timisiu, statiunea invetiatoréscu d'in III a clasa, si cea d'in filialulu Ciobeniu au devenitu vacante.

Salariu pentru invetiatoriulu d'in clasa III a e 550 fl. v. a. in bani gat'a si cuartieru liberu; — pentru invetiatoriulu d'in filialulu Ciobeniu e 200 fl. v. a. in bani gat'a, cuartieru liberu si 1/2 jugeru de gradina.

Concurentii se-si tramita recursele loru provedinte cu atestatele recerute pana in 10 Noemvre a. c. st. n. la scaunulu scolaru localu; — limb'a propunerii in scole e cea romana.

Varadia, in 20 Oct. 1869.

1-3.

Scaunulu scolasticu comunu d'in Varadia

Proprietariu si editorin: Alexandru Romanu.
Redactoru respundictoriu interim: Ionu Porutiu.